

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Պուշկարիոյ համար	12 Ժր.
Տարեկան վեցամսեայ	6 »
Արտասահմանի համար տարեկան	15 »
Վեցամսեայ	8 »

Աւերիկայի համար	3 սյր.
Տարեկան վեցամսեայ	1.50 »

Ստանդունտ տողը ստանդունտ տողը համար 40 ս. իսկ փոքր տողը համար 20 ստանդունտ տողը համար 20 0/0 գեղջ կրչ

Վաճառի համար ձևով 40 ստանդունտ

ՇՆԱՐԹ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ. ԲԱՂՎԻՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԻՏՐԱՍՆՈՒԹԻ ՉՈՐԵՔԵԱԲԹԻ ԵՒ ՇՆԱՐԹ ՕՐԵՐԸ

Նամակ և գրամ որպէս նվազագոյնը հասցնելու

Редакция на вѣстникъ „Шаржумъ“ Варна

Redaction du journal „Charjourn“ Varna (Bulgarie)

Արտասահմանի համար ձևով (20 ՄԱՆԹԻՄ) Պուշկարիոյ համար ձևով (15 ՄԱՆԹԻՄ)

Գրութիւնք ևս չեն տրուիր

ՇՆԱՐԹՈՒՄ՝ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵՔԻՆԸ ՊԵՏԻ Է ԿԱՆՆԻԿ ՎՃԱՐԷ

ՀՈԳ ՉԷ

Ի՞նչ փոքր ձեզի, ո՞վ դուք շինեմ ազգասերներ կեղծաւոր, երբ չունամ անայնպէս Հայաստան մեր համարին. երբ դիմեմ հայրենիքի դիմեմ հայրենիքի կոչումս: յաւերտին՝ Դիւանագիտական փոփոխութեանը (*) գործակցութեամբ յանցաւոր:

Ի՞նչ փոքր ձեզի, երբ հայրենիքի անկասկածաբար Գազարեան խմբի կարմիր արեան գոյորշիներ կուտակուին, Ու միայն երբ չունայր վառ արեան սակաւին՝ Ան անկասկած շարունակ դեզ դեզ ժայռերու պէս սարսուռն:

Ի՞նչ փոքր ձեզի, երբ փչեմ փոքրիկներ դրոշմը՝ Սա Անկասկած հիստորիան գտնին նսփեմ-հիստորիան, Սեզ չենեմ հայ աշխարհին և և հիստորիան այս սարսուռն, Տարսնանով հե՛ք երկրին մեզ ծայրէ ի ծայր ան ու դող:

Դուք կը կ'ընդհե՛ք Կոտայք արծաթի շինեմ րեւեր կ'հագիր. Խաբիսն մըն է խոյանայրու մեր միզը գուր, անկասկած. Շատե՛նք արդէն վճարեմ է, վաղ ոչ կ'իջեմ դիմապատ, Ո՞վ չանցած կեանքին խորը շրջանդներ, ո՞վ սագիր:

Հոգ չե՛ք սակայն, զի մշտնադիմ արծաթներ կան հրգոր, Դեպի բարձր պիտի մզնին անոնց պայք ու բրոնիզ, Մի՞նչ դուք անկասկած պիտի խոսեմ ինչպէս մեզին մեր կրօնից, Ուս պստիկով հայրենիքի ցաւը շինին մեզ պոստ:

Հոգ չե՛ք Անոնք, գաղտնիքը գաղտնիքին անկասկած՝ Պիտի քայն մե՛ծ ուղիներ արդար գործին անկասկած, Մի՞նչ ձեզ ծագի շոյար Սիրոյ անկասկած-չե՛ն ու դիմ, Մի՞նչ ձեզ սիրե՛ք Արդարութեան-յոյար հայրեն, իր պահանջը:

Վ. Է. Տ. Ա.

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ

Կարսէն հոկտ. 13 թուականով հետեւեալ հեռագիրը ուղղուած է հետօրէքէն:

Հայ գաղթականները որոնք իսկզբան փորձած էին Սասըքամը ի մօտերը անցնել թուրք սահմանադրութեան, ետ մղուած ու պարսկական սահմանադրութեան քաղաք են: Բայց երբ անոնք հասան Կաղզուանի մօտ, ուս զօրքերը շրջապատեցին զանոնք և ետ դարձուցին դէպի Կարս: Անոնց մէջ շատեր կը մերժեն քաղաք գտնուել Երբակի հայ գաղթականներուն վրայ բռն եղած են թուրք սահմանադրութեան վրայ, անոնց մէջ հինգը սպաննուեցան. ուրիշ հինգ հոգի որ սահմանադրութեան անցած էին, ձերբակալուեցան: Տասը հինգ տղայ և երկու շափահաս միտան հիւանդութեան:

Այս հեռագիրը իր հակիրճ ու շոր վիճակին մէջ նոյնքան եղբորական է որքան պիտի ըլլային ուս և թուրք սահմանադրութեան վրայ թափառալուծ փախստականներուն դրութիւնը մանրամասնող տեղեկագիրներ:

Սոք մարդոց վիճակը անօրինակ բացատրութիւն մը կը ներկայացնէ: Թերեւս ոչ մէկ Կարսի մանակ, աշխարհի ոչ մէկ կէտին վրայ այս կայսրութեան մատնուած մարդեր գոյութիւն ունեցած են: Անոնք զրկուած են Աստուծոյ պարգեւած այս անհուն ցամաք, ներուն մէկ խորշին մէջ պատապարուելու իրաւունքէն, Հայրենիքի մէջ, իրենց պայտեմական ջրարբի հոգերն ու օճախներն ունենալով հանգեթ, հիմակ ալ մը հոգին ալը կը քաշեն:

Սուլթանին հետ յարգին տակէն ձեռք ձեռքի տուած, այս կարծրամորթ ուղեղիւրը թուրք ազգին մայրերակին փակուցած կը ծծէ անոր կենսական արիւնը անյագուրդ վայրենութեամբ մը: Ու ամբողջ ազգը թոյլ կուտայ այդ ճիւղին հիւժեմ հասցնել զինչը անպատու հասկերպով, Յորչափ անպատուութիւնը շարունակէ քաջալերել այս պատրիարքին ազգաբեր ընթացքը, հայերուն զլխուն դեռ շատ փորձանքներ պիտի դան:

Ե՛րբ արդեօք պիտի հնչէ արժանաւոր պատժին անհամբերութեան սպասուած ժամը:

Ե. Ս.

ՏԵՂԱՅԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Վառնա հրատարակուող «Իրաւունք» թերթը իր անցեալ շաբաթ օրուան թիւին մէջ կ'անուանած է տեղացի հայութիւնը: Եթէ տեղացի հայութեան սրտին մէջ արժանապատուութեան զգացում մը կայ, — և այս մասին տարակոյս չունինք, — անշուշտ պիտի փութայ յիշեալ թերթին խմբագրութեանէն բացատրութիւն ուղեւ այս մասին:

Հակառակ պարագային, յիշեալ թերթին այս հրատարակչին որակումին իրաւունք տուած պիտի ըլլայ տեղացի հայութիւնը, քանի որ նմանօրինակ պարագաներու մէջ լուծութիւնը հաւանութեան նշան կը նկատուի:

ԱՆՁԱՏ ՆԻԻԹԵՐ

Երկու անգամ է որ խորագրիս դէմ կը մեղանշեմ լոկ մէյմէկ նիւթերու վրայ գրելով, բայց այսուհետեւ միշտ զանազանութիւն պիտի դնեմ շաբաթական նոթերու մէջ որոնք, ինչպէս անսուսուցան, պարզապէս տրպարութիւններ և անաճուններ են շաբաթուան մէջ աւելի աչքի դարձուող այլեւ այլ խնդիրներու մասին: Այս անգամ սկզբնաւորութիւն կը-

R. P. Kalemcarian, Mecibharistengrasser
(Autriche) W. 4. Vienne

կիցսու մով բացուած աչքերը տեսնե-
լով երջանիկ սեպից ինքզինքը :

Մէկ խօսքով կին մը ունենալ ուզե-
ցին ոչ թէ իրենց գաւազները դաս-
տիարակող մը , խորհրդակից ընկե-
րուհի մը ունենալու և քաղցրիկ ըն-
տանեկան ըրչն մը կազմելու համար ,
առէ ուրիշներու աչքերը չչափելու և
հիացիկ բացառականութիւններ խղե-
լու իրենց գեղեցկագիտական նւերը
ճաշակելի վրայ : Ծանօք շինարարներ
կրնայ հողին սեւ ագիտութեան խա-
ւերք նստարարացնելու : Երբեք պըծ-
քանքի կամ ամեն ինչի վրայ հարձակ
մը չունեցաւ իրենց զէնքի միանները
կրնան կին մը ուղղադրական և
քերականական սխալներով քննադա-
րուած դրսի իրենները : Ընդհակա-
ռակը յորձ նքնին վազցնելու աստի-
ճան հիօցան և քաղցր հաճոյք մը
զգացին այդ ագիտութեան շրջա-
կերտներուն իսկու : Արդիվկեանու հո-
ւար շատ գարգաշում պիտի չի գա-
ղափար իրենք յղացան , և ցաւալին
այն է որ մինչև այսօր դեռ այն գա-
ղափարն չորջ կը դեգերի քաղա-
քակրկեալ կարծուած մեր շոր սե-
րունդը : Դեռ ապշեցուցիչ յատուո-
թեան մը կը պիտի թէ զգալից ան-
կին մը փորձաքար մըն է : Թէ աննք
աղաւթ , բայց թուանուր գորգեր
են : զարգացեալ կին մը հետ ապրե-
լու հետապաշտեալ իսկ ստակուտ կ'ազ-
գէ իրենց խղճալի ախարամիտե-
րուն : Բոպէ մը իսկ չէն անդրա-
դանար սա գաղափարին թէ ազգու-
կին մը բացարձակապէս անկարող է
փափաքելի սերունդ մը հասցնել :

Անկին մը կը պիտի թէ զգալից ան-
կին մը փորձաքար մըն է : Թէ աննք
աղաւթ , բայց թուանուր գորգեր
են : զարգացեալ կին մը հետ ապրե-
լու հետապաշտեալ իսկ ստակուտ կ'ազ-
գէ իրենց խղճալի ախարամիտե-
րուն : Բոպէ մը իսկ չէն անդրա-
դանար սա գաղափարին թէ ազգու-
կին մը բացարձակապէս անկարող է
փափաքելի սերունդ մը հասցնել :

Անկին մը կը պիտի թէ զգալից ան-
կին մը փորձաքար մըն է : Թէ աննք
աղաւթ , բայց թուանուր գորգեր
են : զարգացեալ կին մը հետ ապրե-
լու հետապաշտեալ իսկ ստակուտ կ'ազ-
գէ իրենց խղճալի ախարամիտե-
րուն : Բոպէ մը իսկ չէն անդրա-
դանար սա գաղափարին թէ ազգու-
կին մը բացարձակապէս անկարող է
փափաքելի սերունդ մը հասցնել :

Անկին մը կը պիտի թէ զգալից ան-
կին մը փորձաքար մըն է : Թէ աննք
աղաւթ , բայց թուանուր գորգեր
են : զարգացեալ կին մը հետ ապրե-
լու հետապաշտեալ իսկ ստակուտ կ'ազ-
գէ իրենց խղճալի ախարամիտե-
րուն : Բոպէ մը իսկ չէն անդրա-
դանար սա գաղափարին թէ ազգու-
կին մը բացարձակապէս անկարող է
փափաքելի սերունդ մը հասցնել :

Անկին մը կը պիտի թէ զգալից ան-
կին մը փորձաքար մըն է : Թէ աննք
աղաւթ , բայց թուանուր գորգեր
են : զարգացեալ կին մը հետ ապրե-
լու հետապաշտեալ իսկ ստակուտ կ'ազ-
գէ իրենց խղճալի ախարամիտե-
րուն : Բոպէ մը իսկ չէն անդրա-
դանար սա գաղափարին թէ ազգու-
կին մը բացարձակապէս անկարող է
փափաքելի սերունդ մը հասցնել :

Անկին մը կը պիտի թէ զգալից ան-
կին մը փորձաքար մըն է : Թէ աննք
աղաւթ , բայց թուանուր գորգեր
են : զարգացեալ կին մը հետ ապրե-
լու հետապաշտեալ իսկ ստակուտ կ'ազ-
գէ իրենց խղճալի ախարամիտե-
րուն : Բոպէ մը իսկ չէն անդրա-
դանար սա գաղափարին թէ ազգու-
կին մը բացարձակապէս անկարող է
փափաքելի սերունդ մը հասցնել :

դատարարական հին Արեւելիսի բաժա-
նորդ գլխավոր էր վարձարարին բարձ-
րագոյն կարգի օրերոցները : Ինչ
զայնթակեցուցիչ բան էր Արեւելիս
սառ 16-17 ասորիկան աղկանց ձեւա-
թիւնը կը շահանկէր անոնց մէջ որ
թնցնել պարտի և իրաւունքի գի-
տակցութիւնը : Ետիկա պարզապէս
անոնց բարեյականը կը քսնդէր :

Կը անանէր թէ չարիքը որ կողմն
կ'ստանայ և որքան դերակցանք ճը-
մարտութիւն մըն է թէ Երկրորդ ի-
րենց թերութեանց մեծ մասը այրե-
րուն կը պարտին :

Եւ արդէն բնականաբար խնդրեա-
լու մէջ ալ եթէ ուշի ուշով գա-
կինք բարեբանութի կ'ու հիւսքերը ,
պիտի կրնանք հաստատել թէ այդ
հիւսքին մէջ էրիկ մարդու կողմ մա-
ցուած թեւեր շատ կան :

Այսերթ թեան որոշուող օր մը բա-
րեկամ հիներէս միայն գոնէն ներս
մտնելու պահուստ ներկայ եղացարե-
կանական ազգայնաբար սիրագիտե-
սարանի մը հիւսքերէն մէկուն մեկ-
նումին ասթիւ : Զեյթ համարներու
չիբառաք : կրկնակի թատնաններ
չափորդ այնչեղութիւնը փոխալիւն : Եւրո-
պայի անկեղծ արտայայտութիւն
անոր շատ կ'արժ տեսող այնչեղութեան
մասին : Բայց որքան մեծ եղաւ զար-
մանքս երբ օրիկի հիւսքին մեկնեցին
մերթ անտարբերակ հիւսքի բեւեմ մը
ազատալի լայն շուքով աննակէն
ներս մտաւ :

Միւս հիւսքերը քաղաքուած այս
արտայայտութեան անկան լատրա-
սանքի համարչը զարմնել :

— Ես անթիւրախ իր կին է :
— Մեզք գեղեցկութեանը :
— Աստի գեղեցկութեանը օրն է :
կը նայիմ որ քան ճաշակ չունիս :
— Զեյթ բան մը ըսեմ : Բայց խօս-
քը մէջերինս արտայայտի բառերնիւ
մըն է :

Յանդիւնութիւնը ունեցայ հարցնե-
լու լեզուապէս տիկնոջ թէ բառերնիւ
թնց կը նշանակէր :
— Ես ինչ գիտեմ նշանակութիւնը ,
ասանկեւորուն բառերնիւ կըսէ ահու-
սինս :

Մանկամարդ օրիորդ մըն ալ հե-
ղինակութիւն մը ունեցողի գոհունա-
կու թեանքը յայտնեց թէ իր հօրեղ
բայրը բնաւ գեղեցիկ չէր գտած այդ
կիներ և միշտ կը հեղեղէր անոր մէջ-
քին երկայնութիւնը :

— Իրաւ... ըսին ամէնքը միտքե-
րան : և ալ ոգեւորութիւնը ծայր
ատաւ :

— Զէ , երկայն չէ :
— Ինչ կըսես , ստակալի երկայն է :
— Զէ , այնքան ըրաւու չէ :

կեղծով կը վերաբերուին զէպի քու-
կեանքը : Սկսեց վերնթերթու մը
ընել : յանկարծ տեսնուաւ ուժ-
գնութեամբ մը թերթը ձեռքէս
խլցին :

— Աման գուն ալ շատ անտանկի
աղջիկ ես , վախճանի մը պէս միշտ
կը կարգաս , մեզ մտիկ ըլլէ : Միթէ
երկայն չէ :

— Իրաւ որ չեմ չափած :
— Բայց կարծիք բան է սա : մե-
ծամանութիւն պիտի կազմենք : մի-
այն չու կարծիք չենք առած :

— Եւ ինչ մէջքը կորելու որոշում
պիտի տաք :

— Ի՛նչ , ասանկ խնդրները քու-
խեքէք վեր են , ըսին արգահասան-
քի և ծայրանքի խառն շեշտով մը ,
և զիս թողոցին իմ ընթերցումս շա-
րունակելու :

Արեւելիսի յարգեց Մալիսի թի-
մը և երբ այս վերջինն ալ աւարտե-
լու ետքը պահարանին մէջ կը զե-
անկէի , դեռ կը լսէի անոնցմէ մի-
այն գոց բառերնիւ շեղուին վրայ
ուժով օրէն զարնուիլ : սա բայց-
գանու թեան բնկերացած :

— Երկայն է , երկայն է , բայց չա-
փազանց երկայն է :
Եւ ես կը մտածելի թէ ինչ լաւ
կըլլար , եթէ այդ կարծամիտ հօրեղ-
որ խլցն ալ քննադատուած մէջքին
չափ երկայն ըլլար :

Ախ , անթեւոյ հօրեղաբայր :
Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

Միւս :

գաւոր են , ան ասեւ անվաճ կին
հիմա մանիքնին սրած է սոսք գաղ-
տագողի էին հիմա յայտնի համար-
ձակ :

Թուե՞նք դարձեալնին , պէ՞տք է
թուել , մանրամասնօրէն և կարեւո-
ցեցնելու համար սրտասանմանի հա-
յուսեան իւր կլլուզ գատուն թէ չա-
րաչար պիտի խարսիւն երկէ չգաղ-
չանան :

1. Ինկած մարդը իրեններով բաժ-
նուցաւ Եւրոպայէն այն աւարկու-
թեամբ թէ հայու չի սար իրեն և
իրեններուն : զիմակ մըն էր ասի
սքողու համար էր նպատակը , իր
բուն նպատակն էր կուսակցութեան
պէս ըլլալ : Եղաւ և մահամբձ
վեճակի հասցուց նոր հնչ , կուսակ-
ցութեանը (սա Դիմակաւորներ Ս.
Սուրենեանի նամակը , և անտանի-
սառ 1901 թիւերը) : Անկէ սոսք ալ
բրած էր իր ճիշդութիւնը իրենները , իր
համարաւոր մեղքագիրը անխօս մը-
կայ մըն է իր նկարագրին : Միւս
թիւն գրեց , միւս թիւն սառնարից
Արեւմ . Բիւրօն և միւս թիւն մէջէն
կամ յայտնի արձագի սառաւ միւս-
թեան գործին : (սա Դիմակաւորները) :

Ինկած մարդը լեզուախաբեան
օճիքը ձգեց վերջապէս և հիմա Դե-
նտակ է : Արդիական ծովու թագուհի
քաղաքը . իր գոյալտի գիտակցիւն
տես կը կը զինուի ու կը պատրաստ-
ուի : Ե՛վ զիմէ դեռ ինչ ձիւնը պի-
տի ընթէ հայ միամիտներուն զլինու-
իր աշայ Հանդէսով :

2. Այդիտարին սնցապիտ սուրին իր
աշակերտները կամ նորակալ թիկ-
նածուները շարս նակելու համար իր
զարծը . ինչ ըրին , պոչսոնական
յոչսոն արտաքին մը ապիկին օճիք
կեանքի մէջ և հրախլցին յեղ-
կուսակցութեանները միանալ : Է՛ն ,
քանի որ պաշտօնական է , ըսելիք
չի կայ : Եւրոպայ չէ՞ , մարդիկը ալե՞ն
զոտուութիւն յանձն կ'առնեն , հե-
տաւալ կուսակցութեանը ու գործու
զերէ , եւայլն ևւայլն : պատու խօսք
կուսան մարդիկը : ալ ինչ կուզէք ,
ինչու չէք հաւատար անոնց , ինչու
չէք միանար . . .

Սուրբան Համբար նոյն իսկ ջար-
դի ու թաւանի օրերուն պաշտօնա-
կան յայտարարութիւն սպիլ չուտար
Պոստի թուրք և հայ թերթերուն
մէջ , Եւրոպայի , Պիթիլիսի , Կորինի ,
Պարիսի թիւն : Եւ այնքան մէջ անգործու-
թիւն և ապահովութիւն կը արիւ-
շնոր իւր վեճ : Սուրբանին օճիք
դեռ մէկ կողմէն Հայաստան կը քանդ-
ուի , ասոր ինչ կըսէք . չէ մի որ
պատմականին պէտք է հաւատալ .
բայց սքեով սեռածին ինչ բեւեմ ,
ինչ անուն տաւ . . . Ահա այսպէս սեր-
կեանքի մէջ պաշտօնապէս յայտա-
բարեցին հնչ : գեղեցկութիւնը ու միւս
կողմէն յայտնի և զայտնի մրցակ-
ցութեան մը , թշնամութեան մը սկը-
սաւ : Դաշնակցութեան գէմ : Առէք
անոր ինքն քար . առէք Զ . Զ . և այ-
քալիկ կարգացէք , թէ ինչպէս Դաշ-
նակցութիւնը անխլանակեան և սու-
տի զբաղատութեան ու տակութեան
իսկայ կազմակերպութիւնը անուա-
նեցին : զորն ասեմ կամ գորն խոս-
տովանիմ : և դեռ ասիկայ յայտնի
է , թէ իմ վրայ ապրած , ալ գուք
երեւակայնեցէք գաղտնի , պատե-
րուն ասի ու խոստնելու լիջ փո-
փառ ընելը : Դա . Դողմէնը խան-
գարնը , միւսին Պ . վառեանի վրայ
յարձակել ևւայլն ևւայլն :

Սուրբան Համբար նոյն իսկ ջար-
դի ու թաւանի օրերուն պաշտօնա-
կան յայտարարութիւն սպիլ չուտար
Պոստի թուրք և հայ թերթերուն
մէջ , Եւրոպայի , Պիթիլիսի , Կորինի ,
Պարիսի թիւն : Եւ այնքան մէջ անգործու-
թիւն և ապահովութիւն կը արիւ-
շնոր իւր վեճ : Սուրբանին օճիք
դեռ մէկ կողմէն Հայաստան կը քանդ-
ուի , ասոր ինչ կըսէք . չէ մի որ
պատմականին պէտք է հաւատալ .
բայց սքեով սեռածին ինչ բեւեմ ,
ինչ անուն տաւ . . . Ահա այսպէս սեր-
կեանքի մէջ պաշտօնապէս յայտա-
բարեցին հնչ : գեղեցկութիւնը ու միւս
կողմէն յայտնի և զայտնի մրցակ-
ցութեան մը , թշնամութեան մը սկը-
սաւ : Դաշնակցութեան գէմ : Առէք
անոր ինքն քար . առէք Զ . Զ . և այ-
քալիկ կարգացէք , թէ ինչպէս Դաշ-
նակցութիւնը անխլանակեան և սու-
տի զբաղատութեան ու տակութեան
իսկայ կազմակերպութիւնը անուա-
նեցին : զորն ասեմ կամ գորն խոս-
տովանիմ : և դեռ ասիկայ յայտնի
է , թէ իմ վրայ ապրած , ալ գուք
երեւակայնեցէք գաղտնի , պատե-
րուն ասի ու խոստնելու լիջ փո-
փառ ընելը : Դա . Դողմէնը խան-
գարնը , միւսին Պ . վառեանի վրայ
յարձակել ևւայլն ևւայլն :

Սուրբան Համբար նոյն իսկ ջար-
դի ու թաւանի օրերուն պաշտօնա-
կան յայտարարութիւն սպիլ չուտար
Պոստի թուրք և հայ թերթերուն
մէջ , Եւրոպայի , Պիթիլիսի , Կորինի ,
Պարիսի թիւն : Եւ այնքան մէջ անգործու-
թիւն և ապահովութիւն կը արիւ-
շնոր իւր վեճ : Սուրբանին օճիք
դեռ մէկ կողմէն Հայաստան կը քանդ-
ուի , ասոր ինչ կըսէք . չէ մի որ
պատմականին պէտք է հաւատալ .
բայց սքեով սեռածին ինչ բեւեմ ,
ինչ անուն տաւ . . . Ահա այսպէս սեր-
կեանքի մէջ պաշտօնապէս յայտա-
բարեցին հնչ : գեղեցկութիւնը ու միւս
կողմէն յայտնի և զայտնի մրցակ-
ցութեան մը , թշնամութեան մը սկը-
սաւ : Դաշնակցութեան գէմ : Առէք
անոր ինքն քար . առէք Զ . Զ . և այ-
քալիկ կարգացէք , թէ ինչպէս Դաշ-
նակցութիւնը անխլանակեան և սու-
տի զբաղատութեան ու տակութեան
իսկայ կազմակերպութիւնը անուա-
նեցին : զորն ասեմ կամ գորն խոս-
տովանիմ : և դեռ ասիկայ յայտնի
է , թէ իմ վրայ ապրած , ալ գուք
երեւակայնեցէք գաղտնի , պատե-
րուն ասի ու խոստնելու լիջ փո-
փառ ընելը : Դա . Դողմէնը խան-
գարնը , միւսին Պ . վառեանի վրայ
յարձակել ևւայլն ևւայլն :

Սուրբան Համբար նոյն իսկ ջար-
դի ու թաւանի օրերուն պաշտօնա-
կան յայտարարութիւն սպիլ չուտար
Պոստի թուրք և հայ թերթերուն
մէջ , Եւրոպայի , Պիթիլիսի , Կորինի ,
Պարիսի թիւն : Եւ այնքան մէջ անգործու-
թիւն և ապահովութիւն կը արիւ-
շնոր իւր վեճ : Սուրբանին օճիք
դեռ մէկ կողմէն Հայաստան կը քանդ-
ուի , ասոր ինչ կըսէք . չէ մի որ
պատմականին պէտք է հաւատալ .
բայց սքեով սեռածին ինչ բեւեմ ,
ինչ անուն տաւ . . . Ահա այսպէս սեր-
կեանքի մէջ պաշտօնապէս յայտա-
բարեցին հնչ : գեղեցկութիւնը ու միւս
կողմէն յայտնի և զայտնի մրցակ-
ցութեան մը , թշնամութեան մը սկը-
սաւ : Դաշնակցութեան գէմ : Առէք
անոր ինքն քար . առէք Զ . Զ . և այ-
քալիկ կարգացէք , թէ ինչպէս Դաշ-
նակցութիւնը անխլանակեան և սու-
տի զբաղատութեան ու տակութեան
իսկայ կազմակերպութիւնը անուա-
նեցին : զորն ասեմ կամ գորն խոս-
տովանիմ : և դեռ ասիկայ յայտնի
է , թէ իմ վրայ ապրած , ալ գուք
երեւակայնեցէք գաղտնի , պատե-
րուն ասի ու խոստնելու լիջ փո-
փառ ընելը : Դա . Դողմէնը խան-
գարնը , միւսին Պ . վառեանի վրայ
յարձակել ևւայլն ևւայլն :

Սուրբան Համբար նոյն իսկ ջար-
դի ու թաւանի օրերուն պաշտօնա-
կան յայտարարութիւն սպիլ չուտար
Պոստի թուրք և հայ թերթերուն
մէջ , Եւրոպայի , Պիթիլիսի , Կորինի ,
Պարիսի թիւն : Եւ այնքան մէջ անգործու-
թիւն և ապահովութիւն կը արիւ-
շնոր իւր վեճ : Սուրբանին օճիք
դեռ մէկ կողմէն Հայաստան կը քանդ-
ուի , ասոր ինչ կըսէք . չէ մի որ
պատմականին պէտք է հաւատալ .
բայց սքեով սեռածին ինչ բեւեմ ,
ինչ անուն տաւ . . . Ահա այսպէս սեր-
կեանքի մէջ պաշտօնապէս յայտա-
բարեցին հնչ : գեղեցկութիւնը ու միւս
կողմէն յայտնի և զայտնի մրցակ-
ցութեան մը , թշնամութեան մը սկը-
սաւ : Դաշնակցութեան գէմ : Առէք
անոր ինքն քար . առէք Զ . Զ . և այ-
քալիկ կարգացէք , թէ ինչպէս Դաշ-
նակցութիւնը անխլանակեան և սու-
տի զբաղատութեան ու տակութեան
իսկայ կազմակերպութիւնը անուա-
նեցին : զորն ասեմ կամ գորն խոս-
տովանիմ : և դեռ ասիկայ յայտնի
է , թէ իմ վրայ ապրած , ալ գուք
երեւակայնեցէք գաղտնի , պատե-
րուն ասի ու խոստնելու լիջ փո-
փառ ընելը : Դա . Դողմէնը խան-
գարնը , միւսին Պ . վառեանի վրայ
յարձակել ևւայլն ևւայլն :

Սուրբան Համբար նոյն իսկ ջար-
դի ու թաւանի օրերուն պաշտօնա-
կան յայտարարութիւն սպիլ չուտար
Պոստի թուրք և հայ թերթերուն
մէջ , Եւրոպայի , Պիթիլիսի , Կորինի ,
Պարիսի թիւն : Եւ այնքան մէջ անգործու-
թիւն և ապահովութիւն կը արիւ-
շնոր իւր վեճ : Սուրբանին օճիք
դեռ մէկ կողմէն Հայաստան կը քանդ-
ուի , ասոր ինչ կըսէք . չէ մի որ
պատմականին պէտք է հաւատալ .
բայց սքեով սեռածին ինչ բեւեմ ,
ինչ անուն տաւ . . . Ահա այսպէս սեր-
կեանքի մէջ պաշտօնապէս յայտա-
բարեցին հնչ : գեղեցկութիւնը ու միւս
կողմէն յայտնի և զայտնի մրցակ-
ցութեան մը , թշնամութեան մը սկը-
սաւ : Դաշնակցութեան գէմ : Առէք
անոր ինքն քար . առէք Զ . Զ . և այ-
քալիկ կարգացէք , թէ ինչպէս Դաշ-
նակցութիւնը անխլանակեան և սու-
տի զբաղատութեան ու տակութեան
իսկայ կազմակերպութիւնը անուա-
նեցին : զորն ասեմ կամ գորն խոս-
տովանիմ : և դեռ ասիկայ յայտնի
է , թէ իմ վրայ ապրած , ալ գուք
երեւակայնեցէք գաղտնի , պատե-
րուն ասի ու խոստնելու լիջ փո-
փառ ընելը : Դա . Դողմէնը խան-
գարնը , միւսին Պ . վառեանի վրայ
յարձակել ևւայլն ևւայլն :

Սուրբան Համբար ն

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Բարի.գ 10 նոյ.

Չորրորդ. հինգերորդ. տասներորդ անգամն է որ գործակալութիւնս զժողովութեան, արտընջանքի նամակներ կը ստանայ զանազան գաղթող կամ հայրենիք վերադարձող հայերէ, որոնք Մարտիկայի մէջ կը կեղեքուին կարգ մը անխիղճ հայերէ, որոնք պանդոկապետներ են գլխաւորապէս և կամ առաջնորդ, ուղեցոյց, թարգման, գործակատար և այլն:

Չեռքերնին ինկած խեղճ գաղթականներուն վերջին սանդիւմը, շապիկը կը կողոպտեն եղբոր... տեղւոյն լեզուն, սովորութիւնները, օրէնքները չի գիտցող մեծաւ մասամբ աղքատիկ հայերը զոհ կերթան այդ կարգ մը հայերու—մեղ անուններովը, տեղովը մատնանիչ կ'ընեն, բայց անոնց անունները աւալ առայժմ չենք ուզեր—ընչաքաղցութեան, Երբ խեղճ հայերէն մէկը այդ անըզգամներուն ձեռքն իյնայ ամէն միջոց կը գործածեն զայն շահագործելու, երկաթուղիի գիւնները կը բարձրացնեն, բունի՛ զանազան պատրուակներով կարգիլեն որ մեկնի իր երթալիք տեղը, որպէսզի քանի մը օր աւելի մնայ իրենց պանդոկին մէջ. խեղճերուն դրամը կը հատնի, հեռագրով գրամ բերելու կելլեն անձնուէ՛ր պարոնները, օրեր և շաբաթներ կանցնին, փողը եկած է արդէն, բայց չեն իմացներ իրենց յաճախորդին, որպէսզի ան դեռ մնայ և անոր օրական ծախքերը լայն խղճով կը հաշուեն, որոնք կը կրկնուին, կը բազմապատկուին, ... և երբ վերջապէս, ամենայնաին կէտին կը հասնին՝ դեռ կը ստիպեն ալ իրենց զոհները, իրենցմէ շնորհակալ լինելու.... աղգասիրաբար: Ահա այսպիսի վատեր կը գտնուին եղբր Մարտիկայի մէջ և մեր գործակալութեան կը գիմեն շատեր, ատոր «դարման մը խորհելու» համար: Չափազանց ամօթ բան մ'է այս, անշուշտ, բայց այդ շարիքին առաջին առնելու հնարաւորութիւնը չենք տեսներ, Մարտիկայի հայ գաղութը վարչելու է ասով, ամօ՛թ է:

Մ. Ս. Դ.

ԱԶԳ

Երկսեռ որբախնամ ընկերութեանս ընդհ. ժողովը որ պիտի գումարէր նոյ 10 ին, մեծամասնութիւն չը գոյանալով յետաճըգուեցաւ վաղը կիրակէ կէսօրէն վերջ ճիշդ ժամ 2 ին, Այգ. վար-

ժարանի մէջ գումարուելու: Ըստ տրամադրութեան կանոնագրի թ. ըրորդ յօդուածին ներկայ եղողները մեծամասնութիւն պիտի կազմեն և բացակայ եղողները ըրորդ քերտիւրաւունք չի պիտի ընեն:

Մնամբ Յարգանօք
Ի դիմաց ընդհ. գիւտնի
Ատենապետ Ատենադպիր
Արշաւ Փ. Զաչեան Յ. Ս. Թոսայրիկան

ՅՄՅՏՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Երկտող մը հասած է խմբագրութեանս ծանուցանող թէ սաւառնաթիւ ապտալը,—որուն վրայ անցնալ թուով մեր ազգայիններուն զուտը հրատարակէ ինքզայն յարմար ապաստանարան մը փոխադրելու համար—տեղս մասնաւոր վարժարանի մը մէջ ուսուցչութիւն կ'ընէ եղբր: Այս ցաւալի յայտնութիւնը կը ստիպէ մեզ հրաւիրել այդ մասնաւոր վարժարանին ղեկավարը որ հրապարակաւ բացատրութիւն տայ թէ իրեն յանձնուած հայ մանուկները իրօք այդ վտանգաւոր ցաւադարին ձեռքը ձգած է: Եթէ իրողութիւն մըն է այս հրէշային գայթակղութիւնը, աչգու կոչ մը կուզենք այն անգիտակից ծնողներուն որոնք իրենց զաւակները այդ դպրոցը կը զրկեն, իսկոյն հարկաւոր դիմումը ընել կամ դպրոցի տնօրէնին կամ տեղւոյս կրթական տեսչին մօտ, որպէսզի անյայտ ըժշկակտն քննութեան մը ենթարկուի այդ ցաւադարը:

Հայ մանուկին դաստիարակութեան աւագ հարցը շօշափող այս խնդիրը պիտի արծարծենք:

ԱԶԳԱՑԻՆՔՈՒՆԻԿ

Ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ Տօթթօր Յ. Փաշեան ծանօթ մանկաբարձ և մասնագէտ ծնընդական գործարաններու հիւանդութեանց եկած հաստատուած է Վառնայի մէջ:

Բարեբախտութիւն մըն է որ Վառնա կոմտուի ճարտար և հրմուտ բժիշկով մը զոր գնահատել գիացած են ժամանակի Պօլսոյ խասգիւղի ժողովուրդը և վերջերս ալ Բուսնուգի բնակիչները:

— Բարիդի մէջ շինուող հայկական եկեղեցիին ապրուստը ապահովելու համար Էգնայան էֆ. 100,000 Ֆր. ի ծախքով կալուած մը պիտի շինէ. Չորայան էֆ. ալ ուրիշ կալուած մը. այս երկու կալուածները պիտի բերեն տարեկան 12,500 Ֆրանք. Տէր պապաներուն աչքը լոյս:

ՇՆՈՐՀԱԿԱՆԻՔ

Պ. Արմենակ Համամեան հրապարակով խորին շնորհակալութիւն կը յայտնէ իր ըրբեկամներուն և ծանօթներուն որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ իր ողբացեալ մօր տիկին Եւգինէ Ս. Համամեանի յուղարկաւորութեան հանդէսին Ֆիլիպպի մէջ և իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին այս տխուր առթիւ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ս

Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին առթիւ Հայտարար-Փաշայի մէջ ըարձարացած է 12 մէթրնոց ըւրդ մը իրբու յիշատակարանս ա արձանագրութիւնով: «այս Սիւնը տնկուած է Փոքր-Ասիոյ երկաթուղիներու ընկերութեան ի յիշատակ քսանհինգամեակին նորին վեհափառութիւն Սուլթան Էլ-Պաշայի Ապարի Մամիս խան Բ. ի գահը բարձրանալուն—1318»

ՄԱԿԵՐՈՒՄ

Հաղորդք էինք առաջ թէ պուլկար ապստամբապետ գնդապետ Եանքօֆ Աթէնք կը գտնուի Ալթմ յոյն կառավարութիւնը յայտնել է իրեն թէ կառավարութիւնը չկրնար թոյլ տալ իր Յունաստան մնալը: Պ. Եանքօֆ սրոշք է մեկնիլ Աթէնքէն:

— Թուրք զինուորները և պաշտօնեայները զէնք փնտնելու պատրուակով անտանելի տանջանքներու կենթարկեն գիւղացիները: Կիները կը բռնաբարեն և մէջքերուն վար մերկացնելով կը պտուցեն գիւղերուն մէջ, որ ցոյց տան զէնքերուն պահուած տեղերը: Բաղլոկի շրջակայները, Տօպրիկիցա, Պանսքօ, Տօնա-Տըրակիցա, Կօրա-Տրակիցա, Նէտօպըրաքօ, Կօտլէլօ: Պէլիցա, Էլէշնիա և ուրիշ գիւղերու երեւելիները ձեռուած, շարժարուած և անբնուութացած են:

— Պիլիկէմայնէ-Քօրէսօնտէնձա թերթը Հուովմէն կ'իմանայ որ իտալական կառավարութիւնը կը պատրաստուի առաջարկել պետութիւններուն որ բունի միջոցներ ձեռք առնեն Թուրքիան ստիպելու համար որպէսզի հարկ եղած բարենորոգումները գործադրէ Մակեդոնիա:

— Նոյ. 11 ին Սէլանիկէն կը հեռագրեն թէ Պիթօլիայէն առնուած լուրերու համաձայն 82 հոգիէ բաղկացած պուլկար խումբ մը ընդհարում ունեցեր է Պլացիի մօտ՝ 350 թուրք զինուորներու հետ: Խումբը ցրուած է մեծ զոհէր տալով և 22 հոգի ալ գերի իյնալով:

— Լոնտօնի թրքական դեսպանը սեղական քանի մը թերթերուն յայտներ է թէ տակաւին մակեդոնական խնդիրը դիւանագիտական սեղանին վրայ գրուած չէ: Այդ առթիւ «Էէշթէր-Լոյոն» թերթը կը խօսէ որ թէ և ճիշդ է որ մինչեւ հիմա պետութիւնները այդ մասին ու է առաջարկութիւն չեն ըրած Բ. Դրան, բայց որոշուած է անպատճապէտք եղածը ընել եթէ թուրք կառավարութիւնը ինքնաբերաբար չգործադրէ իրարենորոգումները:

— Ճումայի մօտ 50 թուրք զինուորներու և 20 ի չափ լաւ զինուած գիւղացիներու միջև կռիւ մը տեղի ունեցեր է: Թուրքերը նեղը մնալով ստիպուի են կտրաչուիլ 2 ճոգի մեռած և 5 զիրաւոր թողլով: Իւրազցիները յարուակած են իրենց ձաճաճ:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ

Սօֆիա գումարուած ազգային երեսփոխաններէն 50-60 հոգի մտադրութիւն ունին եղբր մօտերս այցելութիւն մը աւալ Պէլկրատ՝ Սքուրչինայի երեսփոխաններուն, որոնք ի ստոյլ փոխադարձ այցելութիւն պիտի ընեն եղբր Սօֆիա: Նոյնօրինակ փոխադարձ այցելութիւններ պիտի ընեն եղբր նաեւ Պուլկար ու Սերպ վաճառականները, գրագէտներ, հրապարակագիրները:

— Վէլչ. Իօշթա կը յայտնէ թէ օտար թերթերուն գրած ին նայելով Սօֆիայի ուսակական հիւպատոս Պ. Պահմէթիէֆ պիտի տեղափոխուի Աթէնք և իր տեղը Սօֆիա պիտի գայ Հոսովի ուսակական դեսպանը:

ԹԱՏՐՈՆ

Այս գիշեր, բազմաթիւ թատերասերներու խնդրանքին վրայ, Պապեան թատերաստուրը պիտի ներկայացունէ:

Չ Ե Ռ Ն Ա Մ Ո Ւ Ն

Որուն առաջին ներկայացումը այնքան հիացում պատճառեց:

Գոհութեամբ կ'իմանանք թէ դերասանական խումբը մտադիր է մօտերս բեմ հանել Վիին Դերասանը, որուն մէջ այնքան կը փայլէր ողբոցեալ Ազգամեան ներկայացման մասնաւորութիւնը սա է որ հայերէն լեզուով պիտի խօսին դերասանները: Շատնց է որ ճշմարիտ արուեստագետներու կողմէ մեր մայրենի անուշ լեզուն արտասանուիլը չենք լսած բեմէն, հետեւապէս այս գաղափարը ձափահարել է միայն:

Отговорникъ

Мурадъ-Ераносянъ

Печатница „Взаимность“ Варс.